

ІНСТРУМЕНТИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ЗАХИСТУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Статтю присвячено засобам забезпечення інтересів національних виробників на внутрішньому ринку, а саме інструментам торговельного захисту – антидемпінговим, компенсаційним та захисним заходам. Проведено аналіз поточного стану правового регулювання цих інструментів та сформульовано пропозиції щодо подальшого вдосконалення.

Ключові слова: економічна безпека, інструменти торговельного захисту, антидемпінгові заходи, компенсаційні заходи, спеціальні заходи.

Постановка проблеми. Складовою економічної безпеки держави є забезпечення інтересів вітчизняних виробників, для чого застосовуються інструменти торговельного захисту внутрішнього ринку від несприятливого впливу іноземної конкуренції. До таких інструментів належать спеціальні захисні, антидемпінгові і компенсаційні заходи, які використовуються в міжнародній торговельній практиці для ефективної нейтралізації шкоди промисловості від демпінгового, субсидованого імпорту або різкого зростання імпорту товарів з іноземних держав.

За даними Світової організації торгівлі (далі – СОТ), останнім часом значно виріс рівень застосування інструментів торговельного захисту. Це особливо помітно в секторі чорної металургії, який є найбільш уразливим від недобросовісної конкуренції. Втручання урядів, масові субсидії та політика, які спотворюють ціни, призводять до надмірного виробництва деяких видів продукції та в кінцевому результаті до витіснення добросовісних національних виробників зі своїх і традиційних ринків.

У зв'язку із цим особливого теоретичного та практичного значення набуває проведення актуальних досліджень засобів забезпечення економічної безпеки держави, у тому числі інструментів торговельного захисту, вироблення рекомендацій для їх вдосконалення, що і є **метою** статті.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню проблем застосування інструментів торговельного захисту присвятили свої праці вчені-правники: М. Гармаш, В. Коновалов, О. Оніщук, В. Опришко, О. Павленко, В. Пятницький, О. Штефанюк, В. Шумілов та ін. Серед вітчизняних економістів слід відзначити праці І. Бураковського, В. Гейця, В. Новицького, С. Осики, Ю. Пахомова, В. Сіденка та ін. Серед зарубіжних авторів можемо зазначити А. Богданова,

Дж. Вайнера, Х. Ванденбуш і М. Занарді, Б. Ліндсей, М. Нолл та інших провідних науковців. Слід зазначити, що проблематика застосування інструментів торговельного захисту є доволі дослідженою темою як у вітчизняних наукових працях, так і за кордоном. Тим не менш суспільно-економічні зміни в багатьох країнах світу, спричинені фінансово-економічною кризою, яка почалася ще у 2008 р., реформи, які тривають у нашій державі та є наслідком революційних подій 2014 р., та підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію), вимагають перегляду та оновлення поглядів на застосування інструментів торговельного захисту в сучасних економічних умовах.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти до дослідження застосування інструментів торговельного захисту в Україні, розглянемо передумови та нормативно-правові підстави застосування цих заходів у світі.

Регулювання зовнішньої торгівлі у розвинених країнах засноване на тому, що держава не втручається у підприємницьку діяльність учасників зовнішньоекономічних відносин. Зокрема, не встановлює і не регулює ціни, за якими експортер продає свій товар на зовнішньому ринку, а імпортер купує його. Втручання держави допускається тільки тоді, коли створюються умови, що перешкоджають вільному обігу та ціноутворенню на ринку. Це було основним принципом регулювання зовнішньої торгівлі, закріпленим у Генеральній угоді про торгівлю і тарифи (ГАТТ), яким держави – учасниці ГАТТ (згодом – СОТ) керуються при розробці свого національного законодавства, присвяченого регулюванню зовнішньоекономічної діяльності.

Тарифне регулювання зовнішньої торгівлі шляхом встановлення додаткових мит в умовах ринку є основним методом регулювання державою експорту та імпорту товарів. Підставами встановлення додаткових мит є демпінг, що здійснюється іноземним експортером, надання субсидій суб'єктам підприємства з боку держави, що має негативні наслідки в міжнародній торгівлі. Уведення додаткових мит у таких випадках визнається винятком із загального принципу вільної торгівлі. У той же час тарифне регулювання є звичайним засобом регулювання зовнішньої торгівлі.

Застосування антидемпінгових заходів регулюється Угодою про застосування статті VI ГАТТ 1994 року, або, як її іноді називають у літературі, Антидемпінговим кодексом [1], що входить до складу загального пакета багатосторонніх торговельних угод, діючих у рамках ГАТТ/СОТ.

Прийняття Антидемпінгового кодексу було пов'язано з хвилею протекціонізму, що охопила всі держави – учасниці ГАТТ у 70-ті рр. XX ст. Ужиття антидемпінгових заходів з метою захисту національних виробників стало темою тривалих раундів багатосторонніх переговорів у рамках ГАТТ, які проводилися в період з 1972 по 1979 р. Антидемпінговий кодекс є обов'язковим для всіх держав – членів СОТ та містить базове визначення демпінгу, випадки відхилення від нього, процедуру проведення антидемпінгового розслідування, види антидемпінгових заходів, підстав для їх перегляду тощо.

Відповідно до п. 1 ст. VI ГАТТ 1947 р. демпінг, через який товари однієї країни потрапляють на ринок іншої країни за вартістю, меншою, ніж нормальна вартість товарів, повинен осуджуватися, якщо він спричиняє матеріальну шкоду чи створює загрозу матеріальної шкоди промисловості, створеній на території сторони, чи значно затримує створення вітчизняної промисловості [2]. З цього визначення демпінгу випливає, що засуджується не просто продаж імпортованого товару за низькими цінами, а продаж, що тягне за собою цілком конкретне погіршення в економічному становищі країни. Тільки в цьому випадку дії іноземного експортера (продаж за низькими цінами) можуть розглядатися як недобросовісна конкуренція по відношенню до національних виробників, що виправдовує застосування спеціальних антидемпінгових заходів у зовнішній торгівлі з метою припинення недобросовісної конкуренції.

Як було зазначено вище, за своїм змістом антидемпінгові заходи є винятком із загального принципу свободи торгівлі, який пізніше був покладений в основу ГАТТ. Прийняття принципу вільної торгівлі за основу розвитку міжнародної торгівлі означало,

що держави, які беруть участь у ГАТТ, беруть на себе зобов'язання не використовувати митні тарифи з метою протекціонізму. При прийнятті ГАТТ держави-учасники зберегли чинність національного законодавства, що обмежує імпорт демпінгових товарів. Пізніше при укладанні угод у рамках ГАТТ держави-учасники взяли на себе також зобов'язання дотримуватися правил, установлених у цих угодах щодо порядку прийняття антидемпінгових заходів.

Антидемпінгове законодавство активно використовується для регулювання зовнішньої торгівлі в практиці розвинених країн: коли необхідно захистити національний ринок від імпорту будь-якого товару чи національну промисловість від конкуренції з боку іноземних експортерів або внутрішній ринок від поставок товарів з-за кордону, звертаються саме до такого засобу, як антидемпінгові мита.

Іншою проблемою, з якою зустрічаються держави при забезпеченні інтересів вітчизняних компаній, є випадки адресного сприяння з боку країни-експортера суб'єктам підприємницької діяльності, безпосереднім результатом чого є набуття ними певної вигоди. У такому випадку може йти мова про необхідність застосування Угоди про субсидії і компенсаційні заходи [3], яка також входить до складу багатосторонніх торговельних угод ГАТТ, є обов'язковою для всіх країн – членів СОТ та конкретизує положення статей VI, XVI, XXIII ГАТТ.

Поняття субсидій міститься у ст. I вищезазначеної Угоди, де під нею визначається будь-яке фінансове сприяння суб'єктам підприємництва з боку держави у формі фактичної або потенційної прямої передачі грошових коштів (надання позик, збільшення капіталу, видача гарантій), будь-яка форма державної підтримки доходів або цін, прямим або похідним результатом якої є збільшення експорту з її території чи зменшення на її території імпорту.

Державні субсидії можуть справляти великий вплив на операції з експорту та імпорту, навіть коли вони стосуються їх лише опосередковано. Отримання експортером субсидій і різного роду дотацій від своєї держави може бути використано ним у конкурентній боротьбі з іноземними виробниками, у тому числі з метою витіснення національних виробників країни-імпортера з їх власного ринку. Тому ГАТТ містить у собі положення про те, в яких випадках використання державних субсидій може бути розглянуто як порушення умов вільної торгівлі. У разі встановлення таких порушень держави – учасниці ГАТТ вправі вживати відповідні заходи із захисту свого ринку та компенсаційні мита.

Нарешті, у випадках, якщо товар імпортується в такій збільшеній кількості, в абсолютному або від-

носному виразі до вітчизняного виробництва, і на таких умовах, що завдає або загрожує завданням серйозної шкоди галузі вітчизняного виробництва аналогічних товарів або товарів, що безпосередньо конкурують з імпортованими, можуть застосовуватись захисні заходи, передбачені Угодою про захисні заходи [4], яка конкретизує положення ст. XIX ГАТТ та є обов'язковою для всіх країн – членів СОТ. Захисні заходи можуть застосовуватись до імпортованих товарів незалежно від їх походження.

Основна відмінність цих заходів від антидемпінгових полягає в тому, що для їх запровадження немає необхідності встановлювати «недобросовісну практику» з боку окремих підприємств або держав-постачальників. Відповідно спеціальні захисні заходи застосовуються до всіх держав – членів СОТ. Країна, яка застосовує такі заходи, може бути зобов'язана сплатити компенсацію іншим членам, торгівля яких зазнає негативного впливу цих заходів. Це багато в чому пояснює, чому антидемпінгові заходи застосовуються значно частіше, ніж спеціальні захисні заходи.

Розглянуті вище інструменти торговельного захисту, які складають певну систему, застосовуються при здійсненні демпінгового або субсидованого імпорту, який, і на цьому слід наголосити, визнаватиметься незаконним не в усіх випадках, а лише за наявності факту або загрози нанесення шкоди відповідним галузям виробництва країни-імпортера.

Історія застосування інструментів торговельного захисту свідчить, що такі засоби набували найбільшого поширення в часи, що мали на собі відбиток економічної кризи, а саме коли загострювалася проблема збуту товарів на внутрішніх ринках, не використовувались у повному обсязі виробничі потужності, а самі виробництва зазнавали збитків. Власне таке ж явище можемо спостерігати й зараз, про що й було зазначено на початку статті. У розпал світової фінансово-економічної кризи, коли міжнародний товарообіг зменшується, уряди країн вдаються до захисних заходів своєї економіки, особливу увагу приділяючи антидемпінгу.

Застосування країнами антидемпінгових заходів з протекціоністським характером як бар'єрів обмеження імпорту та збільшення частки національного виробництва є одним з ефективних кроків виходу з кризових явищ певної галузі [5, с. 26].

Регулювання зовнішньої торгівлі, у тому числі й у разі демпінгу, як правило, міститься у національних законах про зовнішню торгівлю і в законах про митне регулювання.

В Україні спеціальними нормативно-правовими актами, присвяченими застосуванню інструментів

торговельного захисту, є закони України: «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22.12.1998 р. № 330-XIV [6], «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» від 22.12.1998 р. № 331-XIV [7], «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україні» від 22.12.1998 р. № 332-XIV [8]. Зазначені закони були приведені у відповідність до вимог, установлених угодами, що діють у рамках СОТ, коли Україна готувалася до вступу до цієї організації.

Застосування антидемпінгових заходів передбачено й ст. 244 Господарського кодексу України: «у разі здійснення окремими учасниками господарських відносин зовнішньоекономічної діяльності, пов'язаної з одержанням незаконної переваги на ринку України (здійснення демпінгового імпорту, субсидованого імпорту, а також інших дій, які визначаються законом як недобросовісна конкуренція), що завдало шкоди економіці України або спричинило загрозу виникнення такої шкоди, до цих учасників відносин можуть бути застосовані антидемпінгові, компенсаційні або спеціальні заходи відповідно до закону» [9].

Щодо застосування вищезазначених правових актів на практиці, то слід вказати, що за інформацією, розміщеною на веб-сайті Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (далі – МЕРТ), станом на 06.07.2016 р. щодо імпорту товарів в Україну проводяться 3 антидемпінгових розслідування, переглядається 1 антидемпінговий захід, застосовуються 15 антидемпінгових, 1 компенсаційний та 3 спеціальних заходи [10].

Для порівняння – станом на 04.11.2016 р. щодо товарів походженням з України проводяться 5 антидемпінгових та 3 захисних розслідування, переглядаються 5 антидемпінгових заходів, застосовуються 30 антидемпінгових та 3 спеціальних заходи [11]. З наведеної МЕРТ інформації можна побачити, що розслідування стосуються продукції металургійної та хімічної галузей України. На жаль, у товарній номенклатурі вітчизняного експорту немає нічого унікального – це сировинний експорт. З іншого боку, металургійні та хімічні виробництва є в багатьох країнах. І логічним є те, що кожна країна захищає свої інтереси.

Той факт, що чинних антидемпінгових заходів проти нашої держави в два рази більше, ніж обмежень щодо імпорту на український ринок (30 проти 15), повинен примусити Україну бути активною в питаннях захисту своїх національних інтересів. Тим більше що демпінг, проти якого країни завжди борються, в сучасних умовах світової кризи стає популярним і дієвим заходом виходу галузі з кризового стану.

З іншого боку, важливим у застосуванні захисних заходів є те, щоб вчасно зупинитися та повернутись на шлях лібералізації зовнішньої торгівлі.

Головною причиною ініціювання антидемпінгових розслідувань проти українських підприємств були низькі ціни на експортовану продукцію, оскільки, з одного боку, її якість (собівартість) об'єктивно не дозволяє українським промисловцям продавати товар за високою ціною. З іншого боку, у такий спосіб частина експортерів просто просувають свою продукцію на ринок, а це, у принципі, нормальна практика світової торгівлі.

Хоча слід зазначити, що останнім часом українська промисловість вже не отримує перевагу від штучно низьких цін на енергетичні ресурси, що забезпечувало низьку собівартість виробництва, таким чином, ціни на енергетичні ресурси для промисловості було приведено у відповідність до міжнародних ринкових цін. Як наслідок, кількість антидемпінгових заходів, застосовуваних ЄС проти України, зменшилася [12, с. 49–50].

До вступу України до СОТ відмічалися такі негативні явища, як невідповідність національної практики використання інструментів торговельного захисту меті застосування цих заходів, визначених на міжнародному рівні, наявність спотворюючого впливу на умови конкуренції та елементів дискримінаційного підходу при застосуванні спеціальних санкцій. Так, надаючи можливість застосовувати антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні заходи, відповідні міжнародні угоди визначають загальне правило (мету) застосування таких заходів – нейтралізація або відвернення шкоди. Проте застосування інструментів торговельного захисту в Україні подекуди мало риси створення штучного ринку та надання можливості отримувати на внутрішньому ринку значні надприбутки, а також спотворення умов конкуренції та усунення з ринку найбільш успішних іноземних конкурентів [13, с. 12–14].

Застосування інструментів торговельного захисту не має слугувати невиправданому протекціонізму, що стримує розвиток відповідної галузі вітчизняного виробництва та призводить до інших негативних наслідків. Для унеможливлення надмірного захисту неефективних суб'єктів підприємництва в угодах СОТ передбачено спеціальні принципи, серед яких – «оцінка національних інтересів» та «застосування нижчої ставки мита» (або «принцип меншого мита»). Перший принцип передбачає, що сторона може прийняти рішення не застосовувати антидемпінгові або компенсаційні заходи, якщо в національних інтересах цього робити не слід. Приміром, якщо внаслідок цих заходів можуть постраждати інтереси

споживачів або погіршиться ситуація із зайнятістю. «Принцип меншого мита» передбачає, що розмір ставки (тимчасового) антидемпінгового мита не повинен бути більшим, ніж це необхідно для запобігання шкоді національній промисловості. Це правило підкреслює, що підхід, який СОТ застосовує до захисту торгівлі, має скоріше коригувальний, а не каральний характер.

Наразі, окрім закріплення цих положень у національному законодавстві, на них ще раз було наголошено в Угоді про асоціацію (розд. IV, гл. 2, ч. 4, статті 48–49) [14].

У той же час слід зазначити, що нині дедалі гострішою стає проблема недобросовісної торгової практики з боку третіх країн. Приміром, європейський ринок страждає від недобросовісної конкуренції в сталевій, алюмінієвій та інших галузях, і Єврокомісія була змушена прийняти рекордну кількість антидемпінгових і компенсаційних заходів. Наступний крок – ЄС планує відмовитися від «принципу меншого мита» в деяких випадках, оскільки вважає, що систематичне застосування «принципу меншого мита» виходить за рамки основних зобов'язань Антидемпінгового кодексу СОТ. Такі заходи дозволять ЄС збільшити вартість енергоносіїв у разі й наблизитися до практики США, де використовуються заборонені мита, які імпортери не можуть подолати десятиліттями.

На підставі вищеведеного можемо зробити **висновок**, що Україні треба навчитися повною мірою використовувати переваги членства в СОТ, оволодіти всіма інструментами, які надає система багатосторонньої торгівлі СОТ, уміти захищатися від недружніх дій торговельних партнерів усіма способами, передбаченими СОТ. Необхідними є заходи, які включатимуть навчання представників державних і приватних організацій, пряму експертну підтримку та консультації, фахове оцінювання та технічну допомогу в розробці інформаційних інструментів, процедур, інституційних методів координації та навчання.

Метою активізації захисту внутрішнього ринку України від несприятливого впливу іноземної конкуренції мають стати: реалізація принципів ГАТТ/СОТ; створення сприятливих умов для експорту; запобігання вживанню інструментів торговельного захисту до товарів, які вироблені в Україні; забезпечення конкуренції та зростання конкурентоспроможності; запобігання заподіяння шкоди національній промисловості.

Подальші дослідження у сфері забезпечення економічної безпеки держави можуть бути присвячені таким інструментам, як ліцензування та квотування зовнішньоекономічної діяльності, а також засобам усунення бар'єрів у міжнародній торгівлі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Угода про застосування статті VI Генеральної угоди з тарифів та торгівлі 1994 року [Електронний ресурс] : Міжнар. док. від 15.04.1994. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_010/card2#Card.
2. Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947) [Електронний ресурс] : Міжнар. док. від 30.10.1947. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_264/conv/find?text=%E4%E5%EC%EF%B3%ED%E3.
3. Угода про субсидії і компенсаційні заходи [Електронний ресурс] : Міжнар. док. від 15.04.1994. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_015.
4. Угода про захисні заходи [Електронний ресурс] : Міжнар. док. від 15.01.1994. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_016/conv.
5. Гарасим Ю. Й. Антидемпінгова діяльність України в контексті європейської інтеграції / Ю. Й. Гарасим // Вісн. Донец. нац. ун-ту економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Сер. Екон. науки. – 2010. – №3. – С. 25–30.
6. Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту : Закон України від 22.12.1998 №330-XIV // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – №9–10. – Ст. 65.
7. Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту : Закон України від 22.12.1998 №331-XIV // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – №12–13. – Ст. 80.
8. Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україні : Закон України від 22.12.1998 №332-XIV // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – №11. – Ст. 78.
9. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 №436-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – №18. – Ст. 144.
10. Захист внутрішнього ринку [Електронний ресурс] : інформація М-ва екон. розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=403364b2-c60a-4649-aecf-047ee448da1c&tag=ZakhistInteresivNatsionalnikhTovarovirobnikivNaVnutrishnomuRinku>.
11. Обмежувальні заходи щодо товарів походженням з України на зовнішніх ринках [Електронний ресурс] : інформація М-ва екон. розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=427e7aff-0d23-4ab6-b6d6-b85fabde76ff&tag=ObmezhuvalniZakhodiSchodoTovarivPokhodzhenniamZUkrainiNaZovnishnikhRinkakh>.
12. Поглиблення відносин між ЄС та Україною: Що, чому і як? : [посібник] / під ред. М. Емерсона і В. Мовчан. – К. : Центр європ. політ. дослідж., 2016. – 255 с.
13. Скачко Д. П. Інструменти торгового захисту: основні закономірності застосування / Д. П. Скачко // Митна справа. – 2009. – №6 (66). – С. 10–16.
14. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27.06.2014 // Офіц. вісн. України. – 2014. – №75. – Ст. 2125.

REFERENCES

1. Uhoda pro zastosuvannia Statti VI Heneralnoi uhody z taryfiv ta torhivli 1994 roku : Mizhnarodnyi dokument vid 15.04.1994 [Agreement on Implementation of Article VI of the General Agreement on Tariffs and Trade 1994: International Document of 15.04.1994]. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_010/card2#Card [in Ukrainian].
2. Heneralna uhoda z taryfiv i torhivli (HATT 1947) : Mizhnarodnyi dokument vid 30.10.1947 [General Agreement on Tariffs and Trade (GATT 1947): International Document of 30.10.1947]. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_264/conv/find?text=%E4%E5%EC%EF%B3%ED%E3 [in Ukrainian].
3. Uhoda pro subsydi i kompensatsiini zakhody : Mizhnarodnyi dokument vid 15.04.1994 [Agreement on Subsidies and Countervailing Measures: International Document of 15.04.1994]. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_015 [in Ukrainian].
4. Uhoda pro zakhysni zakhody : Mizhnarodnyi dokument vid 15.01.1994 [Agreement on Safeguards: International Document of 01.15.1994]. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_016/conv [in Ukrainian].

5. Harasym Yu. Y. (2010) Antydempinhova diialnist Ukrainy v konteksti yevropeiskoi intehratsii [Anti-Dumping activities in the context of Ukraine's European integration]. *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu ekonomiky i torhivli im. M. Tugan-Baranovskoho. Ser. Ekonomichni nauky. – Bulletin of Donetsk National University of Economics and Trade named. M. Tugan-Baranowski. Series. Economic Sciences. 3. 25-30* [in Ukrainian].
6. Pro zakhyst natsionalnoho tovarovyrobnyka vid dempinhovoho importu : Zakon Ukrainy vid 22.12.1998 №330-XIV [On protection of national producer against dumped imports: Law of Ukraine of 22.12.1998 №330-XIV]. *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy. – Supreme Council of Ukraine. 1999. №9 10. St. 65* [in Ukrainian].
7. Pro zakhyst natsionalnoho tovarovyrobnyka vid subsidyovanoho importu : Zakon Ukrainy vid 22.12.1998 №331-XIV [On protection of national producer against subsidized imports: Law of Ukraine of 22.12.1998 №331-XIV]. *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy. – Supreme Council of Ukraine. 1999. №12 13. St. 80* [in Ukrainian].
8. Pro zastosuvannya spetsialnykh zakhodiv shchodo importu v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 22.12.1998 №332-XIV [On the application of safeguard measures on imports of Ukraine Law of Ukraine of 22.12.1998 number 332-XIV]. *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy. – Supreme Council of Ukraine. 1999. №11. St. 78* [in Ukrainian].
9. Hospodarskyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 №436-IV [Economic Code of Ukraine, Law of Ukraine of 16.01.2003 №436-IV]. *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy. – Supreme Council of Ukraine. 2003. №18. St. 144* [in Ukrainian].
10. Zakhyst vnutrishnoho rynku. Informatsiia Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy [Protection of the domestic market. Information of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine]. *me.gov.ua*. Retrieved from <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=403364b2-c60a-4649-aecf-047ee448da1c&tag=ZakhystInteresivNatsionalnikhTovarovirobnykivNaVnutrishnomuRinku> [in Ukrainian].
11. Obmezhuvalni zakhody shchodo tovariv pokhodzhenniam z Ukrainy na zovnishnikh rynkakh Informatsiia Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy [Restrictive measures on goods originating from Ukraine in foreign markets Information Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine]. *me.gov.ua*. Retrieved from <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=427e7aff-0d23-4ab6-b6d6-b85fabde76ff&tag=ObmezhuvalniZakhodiSchodoTovarivPokhodzhenniamZUkrainiNaZovnishnikhRinkakh> [in Ukrainian].
12. Emersona M., Movchan V. (Eds.) *Pohlyblennia vidnosyn mizh YeS ta Ukrainoiu: Shcho, chomu i yak? [The deepening of relations between the EU and Ukraine: What, why and how?]*. K. Tsentri yevropeyskykh politychnykh doslidzhen [in Ukrainian].
13. Skachko D. P. (2009) Instrumenty torhovoho zakhystu: osnovni zakonmirnosti zastosuvannya [The deepening of relations between the EU and Ukraine: What, why and how?]. *Mytna sprava. – Customs business. 6 (66). 10-16* [in Ukrainian].
14. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony, vid 27.06.2014 [The Association Agreement between Ukraine, on one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand, from 06/27/2014]. *Ofts. visn. Ukrainy. – Official Herald of Ukraine. 2014. – №75. – St. 2125* [in Ukrainian].

А. И. КАЛИНИЧЕНКО

кандидат юридических наук, старший научный сотрудник НИИ правового обеспечения
инновационного развития НАПрН Украины

ИНСТРУМЕНТЫ ТОРГОВОЙ ЗАЩИТЫ В КОНТЕКСТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ

Статья посвящена средствам обеспечения интересов национальных производителей на внутреннем рынке, а именно инструментам торговой защиты — антидемпинговым, компенсационным и защитным мерам. Проведен анализ текущего состояния правового регулирования этих инструментов и сформулированы предложения по дальнейшему совершенствованию нормативно-правового регулирования.

Ключевые слова: экономическая безопасность, инструменты торговой защиты, антидемпинговые меры, компенсационные меры, специальные меры.

A. I. KALINICHENKO

Ph.D., senior researcher, Scientific and Research Institute of Legal Framework
of Innovative Development of the NALS of Ukraine

TRADE DEFENCE INSTRUMENTS IN UKRAINE'S ECONOMIC SECURITY PROVIDING

Problem setting. Ensuring of the interests of domestic producers is the part of the economic security of the state. Trade instruments of domestic market protection from the adverse effects of foreign competition are used for it. Such means become more prevalent in crisis times when the problem of selling goods on the domestic market has been exacerbated, and production suffered losses. Actually the same phenomenon can be observed now, so this study is important.

Analysis of recent researches and publications. The issues of application of trade defense instruments have been studied by such scientists-lawyers: M. Garmash, V. Konovalov, O. Onischuk, V. Opryshko, O. Pavlenko, V. Pyatnitsky, A. Shtefanyuk V. Shumilov and others. Among domestic economists it should be noted I. Burakovsky, V. Geyets, C. Novickiy, S. Osyka, Y. Pakhomov, V. Sidenko and others. It should be noted that the issues of application of trade defense instruments are relatively explored, but it requires new approaches in connection with the ongoing global financial and economic crisis.

Target of research. The aim of the article is to conduct relevant research of the means of state economic security, including trade defense instruments, to make recommendations for their improvement.

Article's main body. The preconditions and legal grounds for the use of trade defense instruments in the world (the WTO Agreement) have been studied. The reasons of imposition of additional duties in foreign economic activity have been analyzed. The legal regulation of trade defense instruments in Ukraine has been considered and the results of law enforcement activity in this field have been analyzed. The changes in foreign economic activity of Ukraine concerning with accession to the WTO has been defined.

Conclusions and prospects for the development. Ukraine must take full advantage of WTO membership, to master all the means provided by the multilateral trade system of the WTO, to be able to defend themselves against hostile actions of all trading partners by all means provided by the WTO. The aim of the intensifying the protection of Ukraine's domestic market from the adverse effects of foreign competition should be: implementation of the principles of GATT / WTO; creating favorable conditions for export; preventing the use of trade defense instruments to goods produced in Ukraine; ensuring the competition and increase competitiveness; prevention of injury to domestic industry.

Key words: economic security, trade defense instruments, anti-dumping measures, countervailing measures, special safeguard measures.

Калініченко А. І. Інструменти торговельного захисту в контексті забезпечення економічної безпеки України [Електронний ресурс] / А. І. Калініченко // Право та інноваційне суспільство : електрон. наук. вид. – 2016. – № 2 (7). – Режим доступу: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Kalinichenko7.pdf>.